

Trakya Paşaeli Gazetesi

Trakya Paşaeli gazetesi, Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin resmî yayın organı olarak 2 Aralık 1918 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Mehmed Şeref (Aykut) Bey'dir. Gazetenin yayınlanma süreci ve yayın politikası dönem içerisinde meydana gelen siyasî ve askerî olaylarla yakından ilgilidir. Cemiyetin temel faaliyetleri arasında Trakya'nın Türk olduğunu belgeleriyle birlikte tüm Avrupa ve Amerika'ya izah edip çalışmalar yapmak yer alırken, Trakya Paşaeli gazetesiyle bu çalışmalar şehir kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Cemiyetin gazeteye Paşaeli ismini vermesindeki temel neden bölgedeki Türk varlığının ve kimliğinin tarihsel olarak oldukça eskilere dayandığını gösterebilmektir. Buna göre Osmanlı Türkleri Trakya'ya geçtiği sırada Orhan Gazi tarafından yazılan bir fermanla, bu bölge "Paşaeli" olarak isimlendirilmişti. Dolayısıyla bu isim, bölgedeki Türk kimliğinin köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermekte ve bölge kamuoyuna bu doğrultuda bir mesaj vermektedir.

Trakya Paşaeli'nin yayın politikası yerel ve politik bir yapıya sahip olan cemiyetin gündemindeki meseleler ve siyasî konjonktür bağlamında sürekli olarak güncellenmiştir. Daha çok yerel öge ve karakterler üzerinden bir "Türk Trakya" vurgusunda bulunan gazete, Milli Mücadele taraftarı olan cemiyetlerin tek çatı altında toplanmasıyla birlikte yerel içerikli makalelerin yanına milli vurguları daha fazla eklemeye başlamıştır.

Gazetede yayınlanan haber ve makale içerikleri incelediğinde kamuoyuna bölgesel bir aidiyet fikri sunduğu, toplumu bu fikre inandırmaya ve dâhil etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda kamuoyunu güncel haberler ile bilgilendirmekten ziyade toplumun "düşman" karşısında motivasyon kazanabilmesine yönelik yayınlar gerçekleştirmiştir. Bu yayın politikası didaktik ve tek taraflı bir şekilde sürdürülmemiş gazetenin ilk sayısından itibaren kolektif bir yayıncılık anlayışı takip edilmiştir. Bu doğrultuda başta bölge aydınları olmak üzere tüm Doğu ve Batı Trakya halkına çağrıda bulunulmuş, şayet ellerinde "bizi tanıtacak, tarihi ve ilmî vesikalar" ise bunları gazeteye göndermeleri istenmiştir.

Trakya Paşaeli Gazetesinin İlk Sayısı ve Cemiyetin Programı

Gazetenin biçimsel özelliklerine bakıldığında ilk sayfanın üst ve orta kısmında büyük puntolar eşliğinde gazetenin adı yer alırken, sağ ve sol kısımlarda ise numara, tarih ve adres bilgilerinin bulunduğu görülmektedir. Toplamda 47 sayı olarak yayınlanan Trakya Paşaeli gazetesinin sadece 41. sayısı 4 sayfa iken tespit edilebilen diğer tüm sayıları 2 sayfa olarak yayınlanmıştır. İlk sayfasında genellikle Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından hazırlanan bir

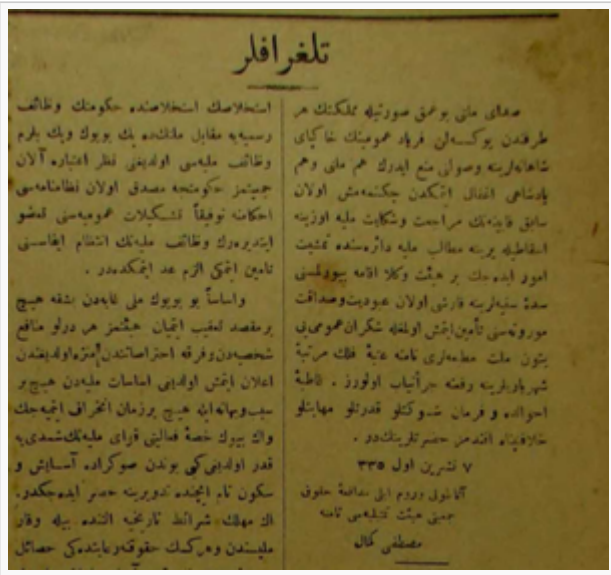
başmakale yer alırken bu makalenin zaman zaman gazetesinin sahibi Mehmed Şeref Bey veya farklı yazarlar tarafından da kaleme alındığı olmuştur. Gazetesinin geniş ve düzenli bir yazar kadrosu bulunmamaktadır. Gazetede kendisine ait bir köşesi olan ve neredeyse her sayıda bu köşeyi dolduran tek yazar, İskeçeli Mehmed Sıdkı'dır. Edirne Sultanisi Edebiyat Öğretmeni olan yazar, köşesinde daha çok Tunca ve Meriç gibi yerel öğeler üzerinden kaleme aldığı şiirlere yer vermiştir. Trakya Paşaeli'nde makale ve köşe yazısı kaleme alan az sayıdaki yazarlardan biri olan Soysallıoğlu İsmail Suphi de cemiyet programı ve gazetesinin yayın politikası doğrultusunda bazı makaleler yazmıştır.

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin öncelikli amacı, Edirne Vilayeti'nin Balkan Savaşı'ndan önce sahip olduğu Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Gelibolu, Gümölcine ve Dedeoğlu sancakları dâhilindeki bütünlüğünü, Trakya'nın ırkî, kültürel, ekonomik ve tarihi anlamda Türklere ait olduğunu ilmî ve tarihî vesikalar ile ispat etmektir. Trakya Paşaeli gazetesi de bu doğrultuda Bulgaristan ve Yunanistan tarafından bölgede yapılan zulümleri konu edinen vesikaların kamusal yayın alanı olarak önemli bir görev üstlenmiştir. Genel olarak "Batı Trakya Havadisleri" başlığı altında yayınlanan bu vesikalar başta yer, zaman ve şahıs bilgileri olmak üzere pek çok nicel veri içermekte ve daha ziyade birinci elden tanıklıklara dayanmaktadır.

Bununla birlikte Trakya Paşaeli gazetesinde yayınlanan makale ve haberlerin büyük bir kısmında, nüfus istatistiklerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Döneme ait nüfus verileri gazetesinin henüz ilk sayısından itibaren A. Hayati ve Mehmed Şeref beyler tarafından kaleme alınan makalelerde ana tema olarak kullanılmıştır. Nitekim Bulgaristan ve Yunanistan'ın Trakya Bölgesi üzerindeki toprak taleplerini hazırlamış oldukları çarpıtılmış nüfus verileri eşliğinde ileri sürmeleri nedeniyle cemiyet de bu doğrultuda kendi nüfus istatistikleriyle çalışmalar gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla nüfus verileri bölgenin Osmanlı Devleti'nde kalabilmesine yönelik en etkili koz ve meşruiyet aracı olarak kullanılmıştır.

Trakya Paşaeli gazetesinin hemen hemen her sayısında bulunan içeriklerden biri de "Bir Haftalık Cemiyet Faaliyeti" başlığını taşımaktadır. Bu kapsamda genel olarak cemiyetin gerçekleştirmiş olduğu ilmî çalışmalar, cemiyetin Trakya Bölgesi'ndeki organizasyonu ve açılan yeni bürolar hakkında bilgiler verilmiştir. Öte yandan bölgede meydana gelen gelişmeler karşısında cemiyet tarafından gerçekleştirilen faaliyetler de gazetesinin sütunlarında yer almıştır. Bulgarların Sofya'da kurdukları Edirne Komitesi'nin faaliyetlerine yönelik hazırlanan beyanname ve Amerika Cumhurbaşkanı Wilson'a gönderilen izahname gazetesinin cemiyet faaliyetlerini konu edinen yayınları arasında değerlendirilebilir. Yine "Trakya'nın hukuk-ı milliye ve islamiyesini müdafaa etmek üzere" Paris Sulh Konferansı'na katılmak için yapılan hazırlıklar ve yolculuk süreci ile konferansın ardından meydana gelen gelişmeler Trakya Paşaeli gazetesinin sütunlarında uzun bir süre yer almıştır.

İzmir'in işgal edilmesine karşı en büyük tepki veren yerel gazetelerden biri de Trakya Paşaeli olmuştur. Gazetede işgal hakkında birçok makale yayınlarken bölge kamuoyunun yapmış olduğu mitingler ile cemiyet bürolarından gelen protesto telgrafları da uzun süre gündemde tutulmuştur. Gazetede, İzmir'in işgalinin hemen ardından yayınlanan protesto telgraflarının ortak vurgusu ise bu işgalin tanınmadığına yönelik olmuştur. Mehmed Şeref Bey de bu çerçevede kaleme aldığı bir makalede İzmir'de yaşayan 1,5 milyon Türk'e atıfta bulunarak "İzmir Türk'tür" ifadesini kullanmıştır. Trakya Paşaeli gazetesinin ilk kez Trakya davası dışında sütunlarında yer ayırdığı İzmir'in işgali meselesi, gazetesinin ilk millî refleksi olarak ön plana çıkmaktadır. Fakat Trakya Paşaeli'nin bölgesel bir kurtuluş fikrinden ziyade Millî Mücadele kapsamında bir yayıncılık anlayışını benimsemesinin temelleri Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi'nin ardından çektiği telgraflara dayanmaktadır.

Sivas Kongresi Sonrasında Mustafa Kemal Tarafından Gönderilen Telgraflar

Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nin hemen ardından tüm vali ve kumandanlıklara Heyet-i Temsiliye Reisi sıfatıyla alınan kararlar ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin amaçlarını bildiren telgraflar iletirken tüm milletin bu mücadeleye yardımcı olmasını istemiştir. Mustafa Kemal tarafından gönderilen tüm telgraflara sayfalarında yer ayıran Trakya Paşaeli gazetesi ilk ve son kez, Mustafa Kemal'in bu gelişmeleri konu edinen telgraflarının yer aldığı sayısında 4 sayfa olarak yayınlanmıştır. Gazetenin bu sayısında Mustafa Kemal'in gönderdiği telgraflara cemiyet ve Edirne Valiliği tarafından cevaben çekilen telgraflar da yer almaktadır.

Trakya Paşaeli gazetesi cemiyet programı doğrultusunda yayınladığı aktüel ve tarihi konuların yanı sıra, bölgenin Türk kimliğini ön plana çıkaran bazı çalışmaları da tefrika halinde yayınlamıştır. Gazete böylece bölge halkını meydana gelişmelerden haberdar ederken kamuoyunun moral ve motivasyonunu da yükseltmeye çalışmıştır. Bu kapsamda ön plana çıkan içeriklerin başında Mücmel Trakya Tarihi, Traklar Kimlerdir? ve özellikle Rifat Osman tarafından kaleme alınan Edirne Tarihi adlı metinler yer almakta olup söz konusu metinler gazetenin pek çok sayısında yayınlanmıştır. "Türk Trakya Rum Trakya" başlıklı yazı dizisinde ise bölgedeki Türk ve Rum nüfusun ayrıntılı dökümü verilirken altı sıklıkla çizilen temel vurgu "Edirne'nin ruhuyla bütün varıyla Türk" olduğudur. Öte yandan Belediye bütçesi, tayinler, şehirdeki genel sağlık hizmetleri ve şehirde meydana gelen çeşitli olaylar gazetenin ikinci sayfa haberleri olarak zaman zaman kamuoyu ile paylaşılmıştır.

12 Ocak 1920 tarihinde toplanan ve Misak-ı Milli'yi hazırlayan son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Edirne milletvekili ve aynı zamanda Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi olarak katılan Mehmed Şeref Bey, siyasî faaliyetlerine İstanbul'da devam etmiştir. Gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü olarak Mehmed Şeref Bey'in ardında bırakmış olduğu bu boşluk doldurulamamış olacak ki gazete 5 Ocak 1920 tarihinde yayınladığı 47. sayısının ardından bir daha yayınlanamamıştır.

Hakan ŞALLI

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

ATAMER, Hamdi, "Millî Direnme", **Belgelerle Türk Tarih Dergisi**, S. 7, (Nisan), Ankara 1968, s. 19-23.

AYKUT, Mehmet Şeref, **Trakya Millî Mücadele Tarihi Malta Hatıratı ve Malta'da Türkler**, Yay. Haz. Hasan Berke Dilan, Alfa Yayınları, İstanbul 2010.

BIYIKLIOĞLU, Tevfik, **Trakya'da Milli Mücadele**, C. 1, Ankara 1992.

ÇETİN, Nurten, "Şarkî Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi", https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/%C5%9Eark%C3%AE_Trakya_Pa%C5%9Faeli_M%C3%BCdafaa_Heyet-i_Osmaniyesi

GÜNER, Zekâi, **Trakya-Paşeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1992.

VATANSEVER, E., Sannav S. C., "Bulgaristan Millî Kütüphanesinde Muhafaza Edilen Üç Türk Gazetesi: Tuna, Edirne ve Ahâlî", **II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve sosyal Bilimler Sempozyumu**, Pegem Akademi, İstanbul 2016, s. 223-233.

Sürelî Yayınlar

"Belediye Bütçesi", **Trakya Paşaeli**, S. 20, 15 Nisan 1919.

"Bir Haftalık Cemiyet Faaliyeti", **Trakya Paşaeli**, S. 6, 6 Ocak 1919.

"Edirne Heyet-i Mahsusası", **Tanîn**, S. 1687, 10 Ağustos 1913.

"Edirne Heyetleri", **Servet-i Fünûn**, S. 1163, 18 Eylül 1913.

GALİP, Ali, "Bulgar Zulümleri", **Trakya Paşaeli**, S. 6, 6 Ocak 1919.

"Garbî Trakya Meb'uslarının Muhtırası", **Trakya Paşaeli**, S. 9, 27 Ocak 1919.

"Hak ve Hakikat Devrindeyiz, Sofya'daki Edirne Komitesi ve Hakikat," **Trakya Paşaeli**, S. 1, 2 Aralık 1918.

HAYATİ, A., "Hayal Arkasında", **Trakya Paşaeli**, S. 1, 2 Aralık 1919.

"İzmir'in İşgal-i Ahiri Üzerine", **Trakya Paşaeli**, S. 25, 21 Mayıs 1919.

Pomak Abdulkerim, "Bulgar Zulümleri", **Trakya Paşaeli**, S. 7, 13 Ocak 1919.

"Protesto", **Trakya Paşaeli**, S. 25, 21 Mayıs 1919.

"Rica", **Trakya Paşaeli**, S. 20, 15 Nisan 1919.

"Siyasî Mümessillerimiz Avrupa Yolunda", **Trakya Paşaeli**, S. 17, 24 Mart 1919.

SOYSALLIOĞLU, İsmail Suphi, "Trakya Garben Şarken, Baştanbaşa İliklerine Kadar Türktür, Müslümandır ", **Trakya Paşaeli**, S. 16, 17 Mart 1919.

"Sultan Selim Mitingi", **Trakya Paşaeli**, S. 26, 30 Mayıs 1919.

ŞEREF, Mehmed, "Edirne Taze Hayat Buluyor", **Trakya Paşaeli**, S. 1, 2 Aralık 1919.

ŞEREF, Mehmed, "İzmir", **Trakya Paşaeli**, S. 26, 30 Mayıs 1919.

ŞEREF, Mehmed, "Yunanlılara Has Hareketlerden", **Trakya Paşaeli**, S. 44, 24 Kasım 1919.

"Telgraflar", **Trakya Paşaeli**, S. 41, 11 Ekim 1919.

"Trakya Kongresi", **Trakya Paşaeli**, S. 32, 15 Temmuz 1919.

"Trakya Paşaeli Heyeti Huzûr-ı Şahanede", **Trakya Paşaeli**, S. 19, 7 Nisan 1919.

"Trakya Paşaeli Müdafaa Hey'et-i Osmâniyesi Riyâsetinden Vârid Olmuştur", **Trakya Paşaeli**, S. 17, 24 Mart 1919.

"Trakya Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniyesi Merkez-i Umûmîsi Riyâset-i Fazılasından", **Trakya Paşaeli**, S. 6, 6 Ocak 1919.

"Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmâniyesinin Amerika Reis-i Cumhûru Mösyö Wilson'a Gönderdiği İzahname", **Trakya Paşaeli**, S. 2, 11 Aralık 1918.

"Türk Trakya Rum Trakya 3", **Trakya Paşaeli**, S. 17, 24 Mart 1919.

"Türk Trakya Rum Trakya", **Trakya Paşaeli**, S. 15, 10 Mart 1919.

Vakit, S. 595, 22 Haziran 1919.

"Vilayetin Beyannamesi", **Trakya Paşaeli**, S. 41, 11 Ekim 1919.

"Vilâyetteki Vukuat", **Trakya Paşaeli**, S. 16, 17 Mart 1919.

Yeni Gazete, S. 203-1767, 23 Haziran 1919.

Yeni Gazete, S. 208-1772, 28 Haziran 1919.

17/08/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/trakya-pasaeli-gazetesi/?pdf=3318> adresinden erişilmiştir